

Интеграција ризика и фактора одрживости у прописима ЕУ о осигурању – Тренутно стање

<https://doi.org/10.18485/aida.2023.24.ch21>

Примљено: 1.2.2023.

Прихваћено: 17.2.2023.

Стручни рад

Апстракт

У овом раду се разматра стање у вези са интеграцијом ризика и фактора одрживости у прописима ЕУ о осигурању. У раду се укратко описује шири контекст Европског зеленог договора, Акционог плана ЕУ за одрживо финансирање и Стратегије одрживог финансирања, као и утицај ових иницијатива на осигуравајућа друштва од захтева за објављивањем информација до суштинских квантитативних и квалитативних обавеза у оквиру Директиве о солвентности II. Главна пажња је на изменама и допунама Делегиране уредбе о Директиви о солвентности II, које се односе на интеграцију ризика одрживости у управљање друштвима за осигурање и реосигурање. Гледајући унапред, ово поглавље такође одражава потенцијалне будуће измене и допуне Директиве о солвентности II, у вези са опрезним третманом ризика одрживости од стране друштава за осигурање и друштава за реосигурање. Рад се завршава одређеним завршним напоменама.

Кључне речи: одрживост, ризици одрживости, „Солвентност II”, управљање ризицом, принцип опрезне особе

1. УВОД

1. 1. Шири контекст ЕУ¹

Европска комисија је 11. децембра 2019. покренула Европски зелени договор и објавила да је ресетовала своју посвећеност суочавању са климатским и изазовима везаним за животну средину, као што су загревање атмосфере и промена климе, губитак врста на планети и уништење и загађење океана и шума (European Commission, 2019). У контексту Европског зеленог договора,

* Виши саветник за надзор у фирми *Aegon N.V.*, истраживач на Институту финансијског права и Центра за пословање и право при Универзитету „Радбот” у Нијмегену, Холандија и истраживач Центра изузетности „Жан Моне” о одрживим финансијама и праву ЕУ, Катедра за корпоративно право, Универзитет у Ђенови, Италија. Имејл: arthur.vandenhurk@ru.nl.

¹ Одређени делови овог одељка потичу из Главе 23 – „Интеграција ризика и фактора одрживости у прописима о осигурању”, коју је написао аутор овог рада за: Cambridge Handbook of EU Sustainable Finance Regulation, edited by M. Siri, K. Alexander and M. Gargantini (forthcoming).

Европска комисија понавља да је приватни сектор кључан за финансирање зелене транзиције. Потребни су дугорочни сигнали да се финансијски и капитални токови усмере на зелена улагања и да се избегну насукана средства. Пре покретања Зеленог договора, Европска комисија је већ 2018. објавила почетни акциони план одрживог финансирања, првенствено фокусиран на улогу финансијског сектора у зеленој транзицији (European Commission, 2018).

У контексту Европског зеленог договора, Комисија је најавила да ће представити обновљену стратегију одрживог финансирања у трећем кварталу 2020. Уз извесно закашњење, обновљену стратегију одрживог финансирања објавила је Европска комисија 6. јула 2021. (European Commission, 2021a).

1. 2. Шта то значи за осигуравајућа друштва у ЕУ?

Као што је случај и са другим деловима финансијског сектора, Акциони план одрживог финансирања и Стратегија одрживог финансирања преузимају важну улогу за осигуравајућа друштва² у зеленој транзицији, па је стога значајан број иницијатива у плановима или посебно усмерен на осигуравајућа друштва или финансијска предузећа уопштено, или ће се примењивати на осигуравајућа друштва, као део регулаторних иницијатива које се примењују на друштва уопштено (као што су у вези са корпоративним објављивањем³ или обавезама дужне пажње у ланцу вредности.)⁴ Ово ставља финансијски сектор, укључујући осигуравајућа друштва, у центар планова одрживог развоја Европске комисије, представљених кроз Европски зелени договор.

1. 3. Које врсте обавеза се уводе за друштва за осигурање?

Правила, само делимично, имају за циљ бољу (или израженију) процену ризика одрживости од стране друштава за осигурање која су, на пример, уведена изменама и допунама специфичних захтева сектора за друштва за осигурање и друштва за реосигурање на пример, у оквиру Директиве о солвентности II. Ове измене се првенствено односе на обавезе у вези са унутрашњом организацијом, системом управљања ризицима и системом управљања друштвом за осигурање и друштвом за реосигурање.

С друге стране, уводе се додатне обавезе усмерене на побољшање информација које предузећа, укључујући друштва за осигурање, јавно дају о ризицима одрживости са којима се суочавају (споља-унутра) и о утицају који својим активностима могу да остваре на факторе одрживости (унутра-напоље). Истовремено, побољшање информација о одрживости које пружају компаније,

² У овом пододељку, ради лакше читљивости, излагања се односе само на друштва за осигурање иако се обавезе по Директиви о солвентности II уопштено односе и на друштва за реосигурање.

³ Путем Директиве о извештавању о корпоративној одрживости и чл. 8 EU Taxonomy Regulation.

⁴ Преко будуће Директиве о корпоративној одрживости дужне пажње (European Commission, 2022) и путем обавезе извештавања о ланцу вредности и процесу дужна пажње о ланцу вредности у Директиви о корпоративној одрживости.

укључујући друштва за осигурање, такође служе осигуравачима за бољу процену ризика и фактора одрживости, укључујући и њихов портфељ активе и требало би да им омогући да развију већи број одрживих производа осигурања уз истовремено узимање у обзир жеља у погледу одрживости које њихови клијенти могу имати. Ове обавезе се не односе само на привредна друштва уопш, већ и на за осигурање. Посебно се може имати у виду обавезе по Директиви ЕУ о нефинансијском извештавању (даље у тексту: ДНИ), која ће у наредним годинама бити замењена Уредба о извештавању о корпоративној одрживости (УИКО) и захтевима за објављивање према члану 8 Уредбе ЕУ о таксономији, која се тренутно примењује на привредна друштва на која се примењује ДНИ и постаће део УИКО. Осим обавезе корпоративног објављивања, за коју правни основ постоји у чињеници да се многа друштва за осигурање у ЕУ врставају у субјекте од јавног интереса (Директива 2013/34/ЕУ, чл. 2, ст. 1) и да, сходно томе, потпадају под примену Рачуноводствене директиве ЕУ.⁵ Такође се уводи обавеза објављивања за све учеснике на финансијском тржишту, што се може односити и друштва за осигурање на основу Уредбе ЕУ о одрживом финансијском објављивању (Regulation /EU/ 2019/2088).

У овом одељку излаже се о интеграцији ризика и фактора одрживости у прописима ЕУ о осигурању. Важан састојак шире иницијативе Европске комисије о одрживом развоју је да се питања одрживости ставе у центар финансијског система. Намера је да се подржи улазак европске економије у зеленију, отпорнију и кружни систем у складу са циљевима Европског зеленог договора. У Акционом плану „Финансирање одрживог раста”, Европска комисија је објавила своју намеру да разјасни интеграцију одрживости у секторском законодавству у такозване фидуцијарне обавезе (European Commission, 2018). Циљ Европске комисије је да усмери финансијске и капиталне токове на зелена улагања и да избегне насукана средства (European Commission, 2021a), што би могло бити олакшано ако се одрживост јасније интегрише у такве дужности финансијских привредних друштава.

2. РЕЛЕВАНТНИ КОНЦЕПТИ

2. 1. Ризици и фактори одрживости

Када се у овом одељку упућује на ризике и факторе одрживости, њихова садржина одговара дефиницијама које се користе у Делегираној уредби о солвентности II, а које се опет односе на дефиниције у УИКО. Сходно томе, „ризик одрживости” означава еколошки, друштвени или управљачки догађај или стање који, ако се догоди, може изазвати стварни или потенцијални битно негативан утицај на вредност инвестиције. „Фактори одрживости” подразумевају питања животне средине, социјална питања и питања запослених, поштовање

⁵ Directive 2013/34/EU. This directive has been amended by the NFRD (Directive 2014/95/EU) and CSRD (Directive (EU) 2022/2464) and consequently, non-financial and sustainability reporting requirements for public interest entities have been introduced through the framework of the Accounting Directive.

људских права, питања борбе против корупције и мита. Грубо речено, ризици одрживости су ризици којима је друштво за осигурање изложено (споља-унутра), фактори одрживости се односе на утицај који друштво за осигурање може имати кроз своје активности (изнутра-напоље).

2. 2. Фидуцијарне обавезе

У свом Акционом плану за финансирање одрживог раста, Европска комисија примећује да неколико прописа ЕУ, укључујући Директиву о солвентности II, обавезују институционалне инвеститоре и менаџере имовине да иступају у најбољем интересу својих крајњих инвеститора / корисника и да ову обавезу означавају као „фидуцијарну обавезу.” Међутим, према Европској комисији, важећа правила за разматрање ризика и фактора одрживости у процесу доношења одлука о улагањима нису довољно јасна, нити доследна у свим секторима. У области надзора осигурања, важно је у овом контексту нагласити да је основна сврха регулисања и надзора осигурања заштита осигураника и корисника осигурања. Остали циљеви су финансијска стабилност и фер и стабилна тржишта. Ове циљеве такође треба узети у обзир, али не би требало да поткопају главни циљ (Directive 2009/138/EC, Recital 25). Ово је детаљније размотрено у наставку у контексту принципа разборите особе, у поделењу 3. 3.

3. ИНТЕГРАЦИЈА ОДРЖИВОСТИ У ОКВИР СОЛВЕНТНОСТИ II

3. 1. Измене и допуне Делегиране уредбе о солвентности II

Као део Акционог плана ЕУ, интеграција ризика и фактора одрживости у регулативу ЕУ о осигурања регулисана је Делегираном уредбом о солвентности II. Одређени број измена и допуна постојећих одредби ступио је на снагу 2. августа 2022. године. Уместо да стварају нове обавезе за друштва за осигурање, у одређеним деловима правног оквира „Солвентност II” измене углавном прецизирају већ постојећу обавезу да се узму у обзир ризици одрживости, као ризици којима би осигуравач могао бити изложен. Конкретно, друштва за осигурање су дужна да:

- Узимају у обзир ризике одрживости у свом управљању ризиком, укључујући процену сопственог ризика и солвентности;

- Укључити идентификацију и процену ризика одрживости у задатке функције управљања ризицима, што је једна од кључних функција регулисаних у Директивом о солвентности II;

- Захтевају од актуарске функције да узме у обзир ризике одрживости у процени неизвесности у вези са очекивањима извршеним у обрачуну техничких резерви;

- Обезбеде да политика награђивања осигуравача пружа информације о томе како осигуравач узима у обзир ризике одрживости у систему управљања ризицима;

- Узимају у обзир ризике одрживости у примени принципа пажљивог лица.

Поред тога, друштва за осигурње су дужна да узму у обзир потенцијални дугорочни утицај своје инвестиционе стратегије и одлука на факторе одрживости и, где је релевантно, те стратегије и одлуке да одражавају жеље својих клијената у погледу одрживости, узете у обзир при одобравању производа на основу процеса по чл. 4 Делегиране уредбе Комисије (ЕУ) 2017/2358. Позивање на дугорочни утицај инвестиционе стратегије и одлука на факторе одрживости заслужује даљу разраду. Према техничким саветима, које је Европска агенција за надзор осигурања и пензијских фондова (даље у тексту: ЕАНОПФ) дала Европској комисији у контексту измена Делегиране уредбе о солвентности II, ЕАНОПФ сматра да је опрезно захтевати од друштава за осигурање да узму у обзир утицај својих улагања на факторе одрживости. ЕАНОПФ сматра да отпорност реалне економије и стабилност финансијског система, подстакнута интеграцијом аспеката одрживости у инвестиционој стратегији и одлукама, има потенцијал да утиче на карактеристике ризика и приноса портфеља, као и други фактори (ЕИОРА, 2019а, 23). Међутим, то према ЕАНОПФ, не значи да се од друштава за осигурање тражи да врше одржива улагања или да инвестирају са одређеним последицама или да прихвате ниже приносе прилагођене ризику (ЕИОРА, 2019а, 23). ЕАНОПФ указује да се разматрање фактора одрживости може постићи и кроз усвајање одређеног приступа управљању, коришћењем права гласа удео акцијама, али и применом или прилагођавањем инвестиционих стратегија на пример, за најбоље инвестиције или искључења у класи (ЕИОРА, 2019а, 23).

Измене и допуне Делегиране уредбе о солвентности ограничене су на измене и допуне те посебне уредбе. Сама Директива о солвентности II није измењена. Могуће будуће промене Директиве о солвентности II разматрају се у пододељку 3. 4.

3. 2. Регулисање ризика одрживости приликом процене сопственог ризика и солвентности (даље у тексту: ПСРС)

У свом Мишљењу Европској комисији о одрживости у Директиви о солвентности II, ЕАНОПФ признаје да средњорочни и дугорочни утицаји климатских промена не могу бити у потпуности обухваћени капиталним захтевима по тој Директиви који су осмишљени да уважавају ризике којима су друштва изложена током једногодишњег периода. Међутим, ЕАНОПФ не сматра да овај временски распон треба да се мења, већ да би допунски алати као што су анализа сценарија и тестирање на стрес били прикладнији да се обухвате утицаји климатских промена. Анализа сценарија ће омогућити друштвима да размотре утицај ризика одрживости дужем од једногодишњег периода или када је тренутак настанка осигураног догађаја непредвидив. Таква анализа треба да буде уграђена у управљање ризиком друштва, корпоративно управљање и ПСРС. Ово би требало да омогући друштвима да идентификују и процене ризике у вези са климатским променама којима би били изложени на начин који гледа у будућност и информисе функције пословног планирања и стратегије. Тестирање стреса на

националном или европском нивоу такође може допринети идентификацији ризика на дужи рок (ЕИОРА, 2019b, 4.40–4.42).

Измене и допуне Делегиране уредбе обухватају измене одредбе о обрачуну укупних потреба за солвентношћу друштва за осигурање (Commission Delegated Regulation (EU) 2015/35, art. 260). Члан 269, ст. 1, тач. (а) Делегиране уредбе о солвентности II предвиђа да наступајући ризици и ризици одрживости, идентификовани од стране функције управљања ризицима, чине део ризика из чл. 269, ст. 1, тач. (а) Делегиране уредбе о солвентности II. Ова одредба прецизира захтев у чл. 45, ст. 1, тач. (а) Директиве о солвентности II за друштва за осигурање да спроводе „процену сопственог ризика и солвентности” (ПСРС).

ОСРС је процена укупних потреба за солвентношћу друштва за осигурање, узимајући у обзир његов специфични профил ризика, одобрене границе толеранције ризика и његову пословну стратегију. Законодавац је приликом доношења Директиве о солвентности II сматрао важним да друштва за осигурање и друштва за реосигурање не само да израчунавају своје капиталне захтеве, већ и редовно процењују сопствени профил ризика, независно од претпоставки према којима се капитални захтеви израчунавају и да идентификују све значајне разлике између њихове сопствене процене и капиталних захтева. Исход овог редовног процеса може указати на мере које осигуравач треба да предузме, било у области капитала, било из угла управљања ризиком.

Важно је имати у виду да ПСРС не служи за израчунавање или поновно израчунавање капиталних захтева друштва за осигурање. Ако исход процеса ПСРС доведе до закључка да, на пример, профил ризика друштва за осигурање одступа од претпоставки на којима се заснива обрачун капиталних захтева, надзорни органи могу привремено да захтевају повећање капитала и да друштво за осигурање на пример, промени свој профил ризика или прерачуна своје капиталне захтеве, евентуално коришћењем потпуно или делимично интерног модела, уколико стандардни обрачун по Директиви о солвентности II не обухвата довољно ризике који чине специфични профил ризика друштва за осигурање.

У априлу 2021. године, ЕАНОПФ је објавила Мишљење о надзору коришћења сценарија ризика од климатских промена у ПСРС (ЕИОРА, 2022a). У Мишљењу се излажу очекивања надзорних органа да друштва за осигурање интегришу употребу сценарија климатских промена у њиховој процени сопственог ризика и солвентности ПСРС. Према ЕАНОПФ, друштва за осигурање и друштва за реосигурање ће бити под утицајем физичких и транзиционих ризика повезаних са климатским променама. Стога, ЕАНОПФ верује да је важно подстицати управљање овим ризицима окренуто будућности, такође дугорочно. У свом мишљењу ЕАНОПФ примећује да тренутно само мали број друштава процењује ризик од климатских промена користећи анализу сценарија у ПСРС. Штавише, тамо где друштва врше квантитативну анализу ризика од климатских промена, већина процена је краткорочног карактера.

Као наставак овог мишљења, ЕАНОПФ је 2. августа 2022. објавила додатне смернице о примени процена битних климатских промена и сценарија у ПСРС (ЕИОРА, 2022a). Иако мишљење ЕАНОПФ садржи очекивање надзорних органа

у вези са коришћењем сценарија климатских промена у ПСРС, ЕАНОПФ је позиционирала смернице за примену као необавезне друштва за осигурање и као почетну помоћ друштвима за спровођење анализе сценарија климатских промена. Поред тога, надзорни органи би требало да подрже посебно мала и средња друштва за осигурање и да побољшају упоредивост пријављених информација. Смернице за примену нису намењене да буду надзорни алат за уједначавање.⁶ Смернице о примени разматрају различите елементе које друштва за осигурање треба да размотре: спровођење процене битности, извођење сценарија климатских промена на основу процене битности (тј. за материјалне ризике) и претварање сценарија климатских промена у ризике због климатских промена.

3. 3. Принцип пажљивог лица

У складу са чл. 132, ст. 1 Директиве о солвентности II, државе чланице су биле дужне да обезбеде да друштва за осигурање и друштва за реосигурање инвестирају сву своју имовину у складу са принципом пажљивог лица. Друштва за осигурање су дужна одржавају средства довољног квалитета да покрију своје укупне финансијске обавезе. Свим инвестицијама друштва за осигурање треба управљати у складу са принципом пажљивог лица (Directive 2009/138/EC, Recital 71). У погледу целокупног портфеља имовине, осигураваачи ће улагати само у средства и инструменте чије ризике могу правилно идентификовати, мерити, надгледати, управљати, контролисати и извештавати и на одговарајући начин узети у обзир у процени својих укупних потреба за солвентношћу, која се врши као део ПСРС. Члан 135, ст. 1 Директиве о солвентности II прописује да Европска комисија може усвојити делегиране акте, наводећи одређене аспекте принципа пажљивог лица:

- Идентификација, мерење, праћење и управљање ризицима који потичу од улагања (Directive 2009/138/EC, чл. 135, ст. 1, тач. /а), и
- Идентификација, мерење, праћење и управљање ризицима који произилазе из деривата, средстава која нису примљена на регулисана тржишта, прекомерног ослањања на одређену имовину, издаваоце, групе привредних друштава или на одређена географска подручја и прекомерно гомилање ризика у портфељу у целини и прекомерна концентрација ризика на истог издаваоца или групу којој емитент припада.

Недавно је Европска комисија усвојила прву делегирану уредбу на основу овлашћења из чл. 135, ст. 1 Директиве о солвентности II, у вези са интеграцијом ризика одрживости у управљање друштвима за осигурање и друштвима за реосигурање (Commission Delegated Regulation (EU) 2021/1256). Ова делегирана уредба је ступила на снагу 2. августа 2022. (Commission Delegated Regulation (EU)

⁶ У смислу чл. 29 Уредбе (ЕУ), бр. 1094/2010 Скупштине Европе и Савета од 24. новембра 2010 о оснивању Европске надзорне агенције (Европска агенција за надзор осигурања и пензијских фондова), којом се мења Одлука, бр. 716/2009/ЕЦ и ван снаге ставља Одлука Комисије, бр. 2009/79/ЕС.

2021/1256, чл. 2). Технички савет ЕАНОПФ, који је Европска комисија узела у обзир приликом израде ове делегиране уредбе, пружа извесне информације о овим изменама. Према ЕАНОПФ, током протеклих година постало је јасно да ће ризици одрживости, а посебно ризици од климатских промена, утицати на друштва за осигурање и друштва за реосигурање. ЕАНОПФ сматра да постоји недостатак доказа да друштва широм Европе ефикасно и доследно разматрају ризике одрживости у својој инвестиционој стратегији, што се, према овој надзорног агенцији, може објаснити недостатком јасне таксономије одрживог („зелене” / не- одрживе („смеђе”) инвестиције, недостатак поузданости и упоредивости информација о еколошким, друштвеним и управљачким областима, недостатак искуства и вештина у поменутим областима међу институционалним инвеститорима и менаџерима имовине, или утицај на трошкове и учинак прилагођен ризику (ЕИОРА, 2019а, параг 102–106). Чини се да ће се ово временом решити применом Уредбе ЕУ о таксономији, као и уопштено еволуцијом одрживог финансирања које би требало да омогући друштвима за осигурање и друштвима за реосигурање током времена да процене ове ризике. ЕАНОПФ признаје да принцип пажљивог лица већ дозвољава да се ризици одрживости узму у обзир путем аналогije са другим ризицима. Међутим, ЕАНОПФ је препоручила измене битне одредбе Директиве о солвентности II, пошто принцип како је наведен у Директиви о солвентности II не захтева изричито да друштва узму у обзир ове ризике.

У свом техничком савету, ЕАНОПФ је навела да је размотрила да укључи додатни захтев за принцип пажљивог лица, који захтева од друштава за осигурање и друштава за реосигурање да узму у обзир одрживост свог инвестиционог портфеља, поред процене сигурности, квалитета, ликвидности и профитабилности. Уместо тога, ЕАНОПФ је одлучила да пропише обавезу разматрања ризика одрживости приликом процене сопственог инвестиционог портфеља. Тамо где настају ризици одрживости, они могу утицати на сигурност и / или квалитет и / или ликвидност и / или профитабилност инвестиционог портфеља.

Делегирана уредба о солвентности II не само да обавезује друштва да узму у обзир ризике одрживости, већ додатно да процене потенцијални дугорочни утицај својих инвестиција на факторе одрживости. Овим се може створити утисак да се, кроз поменуту обавезу, друштава за осигурање и друштава за реосигурање може захтевати да инвестирају у одрживе инвестиције. Међутим, то није нужно случај. ЕАНОПФ указује да чврсто верује да се транзиција ка одрживој економији не може постићи једноставном применом бинарног приступа између одрживих и неodrживих инвестиција (ЕИОРА, 2019а, пара 110). Европска комисија је следила технички савет ЕАНОПФ да укључи поменуту обавезу у Делегирану уредбу о солвентности II.⁷ Формулација у Делегираној уредби о солвентности II је ригиднија од захтева из Директиве II о институцијама које пружају пензијско осигурање (ИППО), која гласи: „у оквиру правила пажљивог лица, државе чланице ће дозволити ИППО да узму у обзир потенцијални дугорочни утицај

⁷ Видети пододељак 5.1 у којем је описано како ЕАНОПФ предлаже регулисање те обавезе.

одлука о инвестирању уважавајући еколошке, друштвене и управљачке факторе” (Directive (EU) 2016/2341, art. 19/1/b). За друштва за осигурање и друштва за реосигурање, ЕАНОПФ фаворизује обавезу подршке европским напорима (ре) индустријализације ка отпорној и инклузивној економији. Регулисањем обе стране инвестиција, утицајем инвестиција и утицајем на инвестиције, спровео би се одрживи инвестициони циклус (ЕИОРА, 2019а, пара 113). ЕАНОПФ сматра да овај приступ има потенцијал да утиче на карактеристике приноса портфеља, као и на друге факторе.

Поред захтева да се узму у обзир дугорочни утицај стратегије улагања на факторе одрживости, друштва за осигурање треба да узму у обзир и жеље својих клијената у погледу одрживости које се узимају у обзир у процесу одобравања производа (Commission Delegated Regulation (EU) 2015/35, art. 275а, ст. 2). Овим захтевом се успоставља веза између измена Директиве о дистрибуцији осигурања, који интегришу одрживост у процес надзора и одобравања производа (Commission Delegated Regulation (EU) 2021/1257) и принципа пажљивог лица. Сврха ових захтева је да друштва у својој стратегији управљања ризицима и инвестиционим стратегијама и одлукама, сходно томе, спроводе обавезе преузете према осигураницима и корисницима осигурања у погледу еколошких, друштвених и корпоративно-управљачких карактеристика одређеног производа.

3. 4. Измене Директиве о солвентности II

3. 4. 1. Увод

Европска комисија је 22. септембра 2021. објавила законски предлог за измену Директиве о солвентности II. Сама Директива из 2009. садржала је неколико овлашћења Европске комисије да анализира кључне делове директиве. Поред тога, мимо ових овлашћења, Европска комисија се у ширем смислу осврнула на лекције научене од дана ступања на снагу Директиве. У том контексту, Европска комисија је такође процењивала да ли би сектор осигурања могао да допринесе политичким приоритетима ЕУ, укључујући климатске и еколошке циљеве у оквиру Европског зеленог договора. Што се тиче одрживости, Европска комисија је размотрила мишљење ЕАНОПФ објављено у септембру 2019. о одрживости у оквиру „Солвентности II”. Ово је резултирало допуном законског предлога Европске комисије у погледу обавезе спровођења анализе дугорочног климатског сценарија. Европска комисија је навела да би у каснијој фази могла размотрити проширење ове обавезе на друге ризике по животну средину. Поред тога, предлог садржи овлашћење за даљи рад на процени подобности постојећих капиталних захтева „Солвентности II” за зелена средства (European Commission, 2021a).⁸

⁸ У ставу, бр. 91, уведен је нови члан 304а са два овлашћења ЕАНОПФ у погледу ризика одрживости. ЕАНОПФ је била овлашћена да до 2023. истражи посвећени пруденцијални третман изложености у вези са средствима или активностима које су суштински повезане са еколошким и / или друштвеним циљевима и да редовно анализира обим и прилагођеност састојака стандардне формуле који се односе на ризик од елементарних катастрофа.

Остаје да се види шта ће садржати коначна верзија текста.⁹ У међувремену, ЕАНОПФ је недавно започела рад, мотивисана предложеним мандатом у Предлогу Комисије у облику документа за дискусију о прудентном третману ризика одрживости (ЕИОРА, 2022b).¹⁰

3. 4. 2. *Анализа сценарија климатских промена*

Као део обавеза осигураваача на управљање ризицима, као што је поменуто, Европска комисија предлаже да се уведе обавеза процене да ли друштво за осигурање има било какву битну изложеност ризицима климатских промена и да покажу битност своје изложености у процени сопственог ризика и солвентности. Када је друштво за осигурање битно изложено климатском ризику, оно ће навести најмање два дугорочна сценарија климатских промена, укључујући следеће:

- Дугорочни сценарио климатских промена у којем глобално повећање температуре остаје испод два степена Целзијуса; и
- Дугорочни сценарио климатских промена у коме је глобално повећање температуре једнако или више од два степена Целзијуса.

Такве анализе сценарија треба понављати периодично, у интервалима не дужим од три године. Сценарији би се периодично анализирали, најмање сваке три године, и ажурирали по потреби. Питање да ли ће овај амандман бити усвојен у Директиви о солвентности II у великој мери се чини академским. Ризик од климатских промена може имати значајан утицај на осигуравааче, а с обзиром на потенцијални утицај, ЕАНОПФ већ сада очекује да друштва за осигурање интегришу ове ризике у своје ПСРС (ЕИОРА, 2021). Поред тога, недавне измене и допуне Делегиране уредбе о солвентности II већ предвиђају обавезу да се узму у обзир нови ризици и ризици одрживости у процени укупних потреба за солвентношћу друштва за осигурање. Такође, ЕАНОПФ је недавно објавила обимни документ, који поставља упутства за примену за спровођење процене битности климатских промена и коришћење сценарија климатских промена у ПСРС. Поред тога, неки национални надлежни органи објавили су и очекивања у погледу процене одрживости ризика осигураваача у ПСРС (Dutch Central Bank, 2022). Главни изазов, како је такође истакла ЕАНОПФ, је помирити веома дугорочну динамику климатских промена са оперативном способношћу да се процени утицај повезаних ризика на основу тренутног пословног модела осигураваача и да се помире потенцијални дугорочни утицај ризика од климатских промена на друштво за осигурање са уобичајеним временским распоном који друштво за осигурање користи за спровођење ПСРС, што је обично период од 3 до 5 година. Као што је горе наведено, укупне потребе за солвентношћу у складу са процесом ПСРС друштво за осигурање процењује у складу са другачијим,

⁹ Већ почетком децембра 2022. године, Скупштина Европе није усвојила коначни извештај, пре одржавања тространих преговора, чији почетак се очекује убрзо после тога, вероватно почетком 2023. године.

¹⁰ Предлог Директиве о изменама и допунама Директиве 2009/138/ЕЦ, чл. 304а (European Commission, 2021b).

дужим периодом од временског распона по којем се израчунавају капитални захтеви за друштво за осигурање.

3. 4. 3. Појенцијална измена захтева за солвентни капитал како би се узео у обзир ризик одрживости

Кључни фокус измена и допуна Директиве о солвентности II у вези са одрживошћу био је на изричитом уношењу ризика одрживости у систем управљања ризицима и систем корпоративне управе уопште, са јасним нагласком на ПСРС. Поред тога, одредбе о принципу пажљивог лица су измењене како би боље одражавале ризике и факторе одрживости. До сада капитални захтеви нису мењани. Према предлогу Европске комисије, ЕАНОПФ би имала мандат да процени да ли би наменски пруденцијални третман био оправдан за изложености у вези са имовином или активностима које битно штете или су значајно штетне за еколошке или друштвене циљеве.¹¹ ЕАНОПФ би, у консултацији са Европском комисијом за системске ризике, морала да процени какав би ефекат такав наменски третман имао на заштиту осигураника и финансијску стабилност у Европској унији. ЕАНОПФ би требало да поднесе извештај о својим налазима Европској комисији до 28. јуна 2023. Иако ће наставак овог рада формално бити заснован на овлашћењу који је прописан Директивом о солвентности II, али још није усвојен, ЕАНОПФ је већ узео у обзир овај рад у својој стратегији и програму рада за наредне године.¹² Поред тога, као што је поменуто у параграфу 5.4, ЕАНОПФ је 29. новембра 2022. године, уочи формалног мандата у Директиви о солвентности II¹³, објавила документ за дискусију о пруденцијском третману ризика одрживости (ЕЈОРА, 2022б).¹⁴ У том раду, ЕАНОПФ предлаже да своје активности у овој области фокусира на три питања:¹⁵ „Прво, као еколошки циљ заснован на ризику за инвестиционе активности друштава за осигурање, ЕАНОПФ предлаже проучавање везе између транзиционих ризика повезаних са климатским променама и пруденцијалних ризика, пошто се чини да је доступност података најнапреднија у том погледу. Друго, у погледу послова осигурања друштава за осигурање, ЕАНОПФ предлаже да се пажња усмери на

¹¹ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2009/138/EC, article 304a (European Commission, 2021b).

¹² ЕЈОРА, 2022с наводи следеће акције:

– Процену пруденцијалног третмана имовине и пословања по Директиви о солвентности II биће повезаних са еколошким и социјалним циљевима или који су значајно повезани са штељивим циљевима (зависно од рокова у коначној верзији С II);

– Покренути нову процену стандардне формуле за капитални трошак у вези са ризицима природних катастрофа (Кв. 4 2024.)

¹³ Мотивисано предложеним овлашћењем у чл. 304а Директиве о солвентности II, у складу са Предлогом Комисије од 22. септембра 2021. које се налази у фуноти бр. 63 тог документа.

¹⁴ ЕАНОПФ је позвала све заинтересоване стране да доставе своје ставове о предлогу до 5. марта 2023.

¹⁵ ЕАНОПФ потврђује да, иако пруденцијална анализа треба да се заснива на ризику, а последице по полиси на догађају, празнине у еколошким и социјалним циљевима представљају ограничавајући фактор за ширину пруденцијалне анализе, (Глава 1, пара. 6 Предлога за јавну расправу).

прилагођавање климатским променама у смислу превенције ризика повезаних са климом. Како климатске промене значајно повећавају физичку изложеност ризику, прилагођавање климатским променама може се сматрати еколошким циљем заснованим на ризику од изузетног значаја за повећање отпорности друштва и привреде на климатске промене. Коначно, с обзиром на фазу јавне расправе о одговарајућој дефиницији друштвених циљева и социјалних ризика, ЕАНОПФ има за циљ да у погледу друштвених аспеката пружи почетну анализу одговарајућих захтева стубова II и III у складу са Директивом о солвентности II и да идентификује потенцијалне области за даљу анализу, као и да покрене расправе о одговарајућим пруденцијалним питањима” (ЕИОРА, 2022b, пара. 7).

Поред тога, ЕАНОПФ је најавила да се очекују даље публикације, које су директно или делимично повезане са опрезним третманом ризика одрживости, о следећим темама (ЕИОРА, 2022d):

- макропруденцијални утицај празнина у заштити;
- „утицај осигурања”: да ли мере прилагођавања могу помоћи повећању по-нуде осигурања;
- поновна процена капиталних трошкова за ризик од природне катастрофе; и
- анализа покретача потражње за осигурањем имовине.

4. ЗАВРШНЕ НАПОМЕНЕ

Ово поглавље се фокусирао на интеграцију ризика и фактора одрживости у оквиру Директиве о солвентности II, са нагласком на измене и допуне Делегиране уредбе о солвентности II, које су ступиле на снагу 2. августа 2022. Иако се оквир Директиве о солвентности II генерално чини подобним да преузме све релевантне ризике којима су друштва за осигурање изложена, без обзира на природу ризика, ризици одрживости заслужују посебну пажњу. Друштва за осигурање су, по самој природи послова осигурања, упозната са проценом током дужих временских периода и са управљањем неизвесношћу. Међутим, ризик одрживости може да се материјализује у различитим тренуцима које друштва за осигурање узимају у обзир у својим проценама ризика. Чини се да постоји општи консензус да капитални захтеви треба да остану засновани на економској и на ризику заснованој процени ризика. Интеграција питања одрживости у оквиру Директиве о солвентности II до сада је била усредсређена првенствено на управљање ризиком и систем управљања. Поред тога, измењен је принцип пажљивог лица, што значи регулисање имовине које има и квантитативне (1. стуб) и квалитативне елементе (2. стуб). Ово делује као логичан приступ, који одражава природу ризика одрживости и питања одрживости у овој фази. У својој примени, принцип пажљивог лица оставља простор за узимање у обзир других циљева осим „традиционалног” фокуса на заштиту осигураника, не остављајући из вида овај примарни циљ Директиве о солвентности II. Фундаменталније промене у Директиви о солвентности II, као што је наменски третман капитала за „зелену” или „браон” имовину и активности, интеграција планирања транзиције као и питања управљања могли би бити драгоцени, али ће захтевати даљу анализу

и дебату, јер то може значити у неким случајевима делимично одступање од првобитних циљева оквира Директиве о солвентности II.

Предео: проф. др Слободан Јовановић

ЛИТЕРАТУРА

- Commission Delegated Regulation (EU) 2015/35 of 10 October 2014 supplementing Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II Delegated Regulation), *Official Journal of the European Union*, L 12/1, 17.1.2015.
- Commission Delegated Regulation (EU) 2021/1256 of 21 April 2021, amending Delegated Regulation (EU) 2015/35 as regards the integration of sustainability risks in the governance of insurance and reinsurance undertakings, *Official Journal of the European Union*, L 277/14, 2.8.2021.
- Commission Delegated Regulation (EU) 2021/1257 of 21 April 2021 amending Delegated Regulations (EU) 2017/2358 and (EU) 2017/2359 as regards the integration of sustainability factors, risks and preferences into the product oversight and governance requirements for insurance undertakings and insurance distributors and into the rules on conduct of business and investment advice for insurance-based investment products, *Official Journal of the European Union*, L 227/18, 2.8.2021.
- Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013, on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 78/660/EC and 83/349/EEC, *Official Journal of the European Union*, L 182/19, 29.6.2013.
- Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II), *Official Journal of the European Union*, L 335/1, 17.12.2009.
- Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting, *Official Journal of the European Union*, L 322/15, 16.12.2022.
- Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups, *Official Journal of the European Union*, L 330/1, 15.11.2014.
- Directive (EU) 2016/2341 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2016 on the activities and supervision of institutions for occupational retirement provision (IORPs), *Official Journal of the European Union*, L 354/37, 23.12.2016.
- EIOPA. (2019a). Technical Advice on the integration of sustainability risks and factors in the delegated acts under Solvency II and IDD, 30 April 2019, EIOPA-BoS-19/172.
- EIOPA. (2019b). Opinion to the European Commission on Sustainability in Solvency II, 30 September 2019, EIOPA-BoS-19/241.
- EIOPA. (2021). Opinion on the supervision on the use of climate change risk scenarios in the ORSA, 19 April 2021, EIOPA-BoS-21-127.
- EIOPA. (2022a). Application guidance on running climate change materiality assessment and using climate change scenarios in the ORSA, 2 August 2022, EIOPA-BoS-22/329.
- EIOPA. (2022b). Discussion paper on the Prudential Treatment of Sustainability Risks, 29 November 2022, EIOPA-BoS-22-527.

- EIOPA. (2022c). Revised Single Programming Document 2023-2025, Including Annual Work Programme 2023, 29 September 2022, EIOPA-BoS-22/460.
- EIOPA. (2022d). Dashboard on insurance protection gap for natural catastrophes, 5 December 2022. Доступно на: https://www.eiopa.europa.eu/media/news/eiopas-dashboard-identifies-european-natural-catastrophe-insurance-protection-gap_en, 27.12.2022.
- European Commission. (2018). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the European Central Bank, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Action Plan: Financing Sustainable Growth, 8 March, 2018, COM (2018) 97 final.
- European Commission. (2019). Communication from Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, The European Green Deal, COM/2019/640 final, December 11, 2019.
- European Commission. (2021a). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Strategy for Financing the Transition to a Sustainable Economy, 6 July 2021, COM (2021) 390 final.
- European Commission. (2021b). Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2009/138/EC as regards proportionality, quality of supervision, reporting, long-term guarantee measures, macro-prudential tools, sustainability risks, group and cross-border supervision, European Commission, Brussels, COM (2021) 581 final, 22 September 2021.
- European Commission. (2022). Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive (EU) 2019/1937, Brussels, 23 February 2022, COM(2022) 71 final.
- Dutch Central Bank. (2022). Q&A Climate-related risks and insurers, 22 April 2022. Доступно на: <https://www.dnb.nl/en/sector-information/supervision-sectors/insurers/prudential-supervision/riskmanagement/q-a-climate-related-risks-and-insurers/>, 20.12.2022.
- Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of November 27, 2019 on sustainability related disclosures in the financial services sector, *Official Journal of the European Union*, L 317/1, 9.12.2019.
- van den Hurk, A.J.A.D. (2023). Integration of sustainability risks and sustainability factors into insurance regulation, in: M. Siri, K. Alexander and M. Gargantini (ed.), *Cambridge Handbook of EU Sustainable Finance Regulation*, edited by (forthcoming).